

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 48 kor., félévre 24 kor.
Egyes szám ára egy korona.

→ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollegium. →
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Béke.

A legutóbbi napokban alkalmam volt magyar hazánk mindegyik részéből való emberekkel beszélni. Északról és délről, Dunántúl és Erdélyből, a Duna—Tisza közéről és a Bánátról egyaránt hallottam tudósításokat a magyarság és református egyházunk állapotáról. Jó hírt sehonnan sem hallani. A megszállott területeken — mindegy, hogy melyik nép a megszálló — keserves dolga van a magyarságnak. Kétszeresen keserves a magyar kálvinistának, akinek a vallása is különbözik mindegyik megszállótól. Nem is szólván a görög keletiekről, katolikus a horvát, a cseh, a lutheránusoknak nagy a becsülete nyugaton mint tótoknak, Erdélyben mint szászoknak, de a kálvinista magyarnak nemesak a nyelve, nemesak a fajtája, de a vallása is gyűlöletes a megszállók mindegyike előtt.

Attól a perctől kezdve, mikor a pacifizmus szép jelszava alá takart destrukció diadalmaszkodni kezdett szerencsétlen hazánkban, hétről-hétre kérte ez a lap olvasóit, a magyar református egyház lelkészeit és más előjáróit, hogy ennek az irányzatnak ne engedjenek, mert ha valakit tönkretesz Magyarország bukása, úgy elsősorban és mindenekfelett a magyar református egyházat teszi tönkre. Büszkén mondhatjuk, hogy egyházunk tagjainak legnagyobb részénél erre a figyelmeztetésre nem is volt szükség, de sajnos, be kell ismernünk, hogy — ha kevesen is — voltak tanáraink, tanítóink, sőt lelkészeink között is, kik egy, vagy más irányban a destruktív forradalom szolgálatába szegődtek. Mit kell most érezni ezeknek a szerencsétleneknek? Hiszen magyarok ők is, reformátusok ők is, lehetetlen, hogy ne érezzenek szívettépő fájdalmat, látván, hogy végveszedelembé döntötte hazánkat is, egyházunkat is az a munka, melyet végezni ők is segítettek.

De ne legyünk igazságtalanok: nemesak ők segítettek, segítettünk mindnyájan. Nagy, nehéz időkben, komor napokban illő, hogy ne legyünk

képmutatók. Valljuk be, hogy — ha kisebb mértékben is — mindnyájan részesei vagyunk hazánk szerencsétlenségének. Olyan ez közöttünk, mint az eredendő bűn, senki sem mocsoktalan tőle. Én magam jól tudom, hogy hol, miben vétkeztem. Jól tudom, hogy hol, miben voltam segítségére olyan embereknek s olyan irányoknak, melyeknek — látszat szerint a legnemesebbeknek — akart, vagy tévesztett, de minden bizonynyal előmozdított eredménye egészen más lett, mint amit én reméltem. De vizsgálja meg a múltját mindenki és bizonyára épígy megtalálja a maga tévedéseit. Megtalálja mindenki a maga tévedéseit, amelyeknek végső oka nálunk magyaroknál mindig csak egy: hogy *nem akarunk, vagy nem tudunk elsősorban és mindenekfelett magyarok lenni.*

A napokban került a kezembe egy szomorú könyv. Egy tisztelt nevű és gyökeres magyar családból való Jézus-társasági atya írta. Máskor majd többet is mondok erről a könyvről. Most csak annyit, hogy ez az 1920 február hóban sajtó alá adott könyv azon a címen, hogy a katolikusok sérelmeinek orvoslását kívánja, a bűnöknek hosszú lajstromát olvassa rá a protestánsokra, akik tulajdonképpen tán nem is keresztények. Az orvosság pedig, amivel Magyarországot megmenteni lehet, nem az, hogy fogjon össze minden magyar, hanem az, hogy a protestáns testvérek is legyenek keresztényekké, azaz térjenek vissza a római katolikus egyházba, mely szívesen öleli őket kebelére.

Némelykor módfelett keményen ítélt meg önmagam azokért a hibáimért, amelyekre az imént céloztam. De ennek a könyvnek elolvasása határozottan enyhítően hatott. Hiszen ime nekünk csakugyan okvetlenül szükségünk van valamely hátvédre, mert különben elsöpörnek bennünket. Hiszen mégis csak helyes az, hogy mi a magunk lelkiismereti szabadságának védelmére olyanokba is belefogozunk, akik másforma szabadságot ugyan, de mégis szabadságot akarnak...

Így éreztem a könyv elolvasása után. Rosszul

éreztem. Ha az a Jézus-társasági atya hibázik a nemzet ellen, nekem nem szabad a másik oldalon hibáznom. És — történjék akármi — nem is fogunk hibázni, úgy-e református magyar testvéreim?!

Am azt könnyű belátni mindenkinek, hogy az ilyen támadások nem lehetnek szolgálatára a nemzeti egységnek. Még ha — ami nem igaz — mind helyt állának az ellenünk szórt vádak, még akkor sem kellene azokat most emlegetni, nem kivált olyan oldalról, amelyen a keresztyén nemzeti egységet olyan szívesen hangoztatják.

Most az első és fő, hogy köztünk magyarok között legyen béke.

K. B

Egyház

A debreczeni református egyházmegye közgyűlése.

A nagy megpróbáltatások után a debreczeni egyházmegye is megtarthatta tavaszi közgyűlését. Egyetlen egyházunk, a pocsaji van még román uralom alatt. Úgy hírlik, hogy az is felszabadul. Május 27-én volt a közgyűlés Davidházy János esperes, majd F. Varga Lajos helyettes esperes és Sinka Sándor legidősebb tanácsbíró, h. elnök vezetése alatt. Gondnokunk Fráter Barnabás a románoktól megszálva tartott területéről nem jöhetett el. 85 száma volt a közgyűlésnek. Közérdekű tárgyak: Leikészek megerősítése: Kósa Béla Verthesre, Ferenczy Károly Bihartordára, dr. Révész Imre Debreczenbe, az árpádtéri templomhoz. Veress Bálint ujonnan választott egyházmegyei tanácsbíró esküt tett. A kerületnek az a határozata, melyszerint a házassági eskü fenn tartandó, örvendetes tudomásul szolgált. A berettyóújfalui református polgári leányiskola eredményesen felel meg céljának, fejlődik, erősödik. Főlemelő eseménye volt közgyűlésünknek, amidőn a lemondani készült esperesünket ragaszkodásunkkal, szeretetünkkel, minden ellenkezése dacára is mintegy arra kényszerítettük, hogy lemondását vonja vissza, ha pedig testi-lelki pihenésre van szüksége ezidőszert elkerülhetetlenül, közgyűlésünk félévi szabadságot ad. Engedett kérésünknek, félévi szabadsága idejére F. Varga Lajos tanácsbíró kérte fel közgyűlésünk az esperesi teendők végzésére, aki is, hiszen eleme levén a munka, a megbízatást elvállalta. F. Varga Lajos indítványára közgyűlésünk tiltakozását fejezi ki az ország területének feldarabolása ellen. Egyben kimondta, hogy szent kötelességének ismeri hazánk elszakasztott területének visszaszerzésére a legnemesebb eszközökkel küzdeni. Dr. Baltazar püspök úr hitvallását egy szívvel-lélekkel magáévá tette, a parókhialis és tanítói könyvtárak részére megszerzését elrendelte, lelkére kötvén egyházunk vezetőinek s a tanítótestületek minden egyes tagjának komoly tanulmányozását s a benne lüktető evangéliomi szellemnek ápolását, terjesztését.

Az egyházak és iskolák fenntartásában a súlyos idők nagy nehézséget szültek. 10 bírósági ügy volt. A bíróság részint felmentő, részint marasztaló ítéletet s bizonyító eljárás kiegészítését elrendelő határozatot hozott.

Közélet

Az egyetemes konvent

május 28-án és 29-én tartotta üléseit budapesti székházában. Amint előre is lehetett gondolni, a tagok nem jelentek meg teljes létszámmal, de a határozatképes szám megvolt és *mindegyik* kerület képviselve volt. Baltazar Dezső püspök és gróf Degenfeld József főgondnok, elnökök mellett ott voltak Németh István, Petri Elek, Révész Kálmán püspökök, Darányi Ignác, Dókus Ernő főgondnokok, Chernel Antal főgondnok helyettes, továbbá a duna-melléki kerületből: Lévai Lajos, Takács József, Szilassy Aladár, Bernáth Géza, Benedek Sándor, a dunántúliból: Nagy Lajos, Kiss József, Szabó György, Kenessey Miklós, a tiszáninneniből: Kérészy Barna, Czinke István, Dókus Gyula, a tiszántúliból: Sass Béla, Kiss Ferenc, Futó Zoltán, Dóczy Imre, Fekete Márton, Karai Sándor, Kun Béla, az erdélyiből: Barabás Samu és gróf Bethlen István. Hiányzott a dunamelléki kerületből, a tiszáninneniből és tiszántúliból 1—1, az erdélyiből pedig a püspökön és főgondnokon kívül 4 tag. Egyet (Szilády Áron) magas kora, a többieket a megszállítás akadályozta a megjelenésben, bár megszállott területről is voltak jelen hárman. Úgy látszik a csehek e tekintetben is emberségesebbek, mint az oláhok.

A gyűlés elején Baltazar püspök imádkozott, azután gróf Degenfeld főgondnok mondott megnyitó beszédet, megemlékezven első sorban gróf Tisza Istvánról, majd egyházunknak és a testvér ágostai hitvallású egyháznak többi neves halottjáról, kiknek — Puky Gyula, Szóts Farkas, Görömbey Péter, Kozma László, Tóth Nándor, Baltik Frigyes, Beniczky Árpád, Szentiványi Árpád — emlékezetét jegyzőkönyvbe foglalták. A megnyitás és alakulás után Degenfeld gróf egyéb elfoglaltsága miatt a világi elnöki székét átadta Darányi Ignác főgondnoknak, aki vezette aztán Baltazar püspökkel az első napi tanácskozásokat.

Az új konventi ciklusra megválasztották a jegyzőket (Sass Béla, Lévai Lajos, dr. Dóczy Imre, Segesdy Ferenc), a rendes és rendkívüli bíróság és a közös protestáns-bizottság tagjait, úgyszintén megalakították a többi konventi bizottságokat, melyek aztán délután tanácskozáskor, előkészítették a másnapi tárgyalásra az ügyeket. Bemutatták Baltazar Dezső püspök jelentését harmadik haretéri útjáról, mit a konvent köszönettel és elismeréssel vett tudomásul. Ennek a tárgynak kapcsán Barabás Samu esperes felemlítvén, hogy ő Debreczenben tartózkodása alatt közvetlenül tapasztalta, hogy ott milyen méltatlan és alaptalan támadásokkal illetik Baltazar püspököt, indítványozta, hogy a konvent Baltazárnak a haza és nemzet javára tett rendkívüli érdemeiért tiszteletét és ragaszkodását nyilvánítsa. Baltazar püspök erre előadta, hogy ellene Debreczenből fegyelmi följelentést tettek, s ő feltétlenül kívánván az ellene emelt vádak tisztázását, azt a kérelmet intézte a konventi rendkívüli bírósághoz, hogy — ha a feljelentés alapján nem volna is elrendelendő ellene a fegyelmi eljárás, — mindenestre rendeljék el az ő kérelmére. Minthogy így az ügy feltétlenül a bíróság elé kerül, nem engedhető meg, hogy a konvent ebben a kérdésben a bíróságnak elébe vágva, már most nyilatkozzék s így Barabás indítványát mellőzni kérte. Volt egy rövid zártülés is, melyen az ez iránti kérelmet előterjesztők bejelentették, hogy másnap milyen kérdések tárgyalása végett kívánnak zártülést tartani.

sb.

A második nap csakugyan zártüléssel kezdődött, mely majdnem két óra hosszáig tartott. Hogy itt mi történt, azt persze nem tudhatjuk, de sejteni lehet a nyílt ülés elején hozott két határozatból. Ezek elseje szerint a konvent kimondta, hogy a nehezen és sok költséggel egybegyűjthető egyetemes konvent hatáskörébe tartozó ügyek a szükséghez képest gyorsan elintézhettek legyenek, a maga hatáskörét jelentéssel kötelezettséggel mellettrábizza az egyházkerületi elnökségek (püspökök és főgondnokok) tanácsára, melynek elnökei a konventi elnökség (Baltazar és gróf. Degenfeld) lesznek. A második határozat pedig arról szól, hogy a megszállott területek református egyházi ügyeinek rendezésével a konvent sürgősen és részletesen foglalkozni kíván. Vagyis úgy látszik, az elnökségek tanácsának ez lesz a legfontosabb feladata. Ezután sor került a tárgyszorozathoz többi pontjaira, melyeket a bizottsági javaslatok alapján gyorsan elintézték.

Szombaton délután bírósági ülés volt, melyen öt fegyelmi ügyet tárgyaltak. A tiszántúli egyházkerületi bíróság ítéleteit, melyek Adorján Zoltán porcsalmai lelkészt és Dékán Sámuel debreczeni gimnáziumi tanárt a viselt hivatalból elmozdításra ítélték, helyben hagyták. Helyben hagyták kis módosítással a Zoványi Jenő ügyében kelt ítéletet is. Az ezen ügyben ítélező tanács elnöke Darányi Ignác főgondnok, társelnöke Németh István püspök, tagjai Petri Elek és Révész Kálmán püspökök, Dökus Ernő főgondnok, Bernáth Géza, Benedek Sándor, Szilassy Aladár, Fekete Márton, — jegyzője pedig Lévy Lajos esperes voltak. Az ítélet a Zoványi vétkeességét az V. t.-c. 34. §-ának 11. pontjára is alapítja s a büntetést úgy állapítja meg, hogy Zoványit az *egyházi hivatal viselésére való jogától fosztja meg* és ennek következtetéséül nyilvánítja érvénytelennek lelkészi okleveleket. Az ügy előadója Bernáth Géza kuriai másodelnök volt. Az ítéletet közlik a debreczeni tudománygyűlés tanácsával.

Világi.

Különfélék.

Helyszüke miatt több aktualis vonatkozású hírünk jövő számunkra marad.

Hirdetés. A lelkészi fizetéskiegészítés és korpótlék folyósítása tárgyában a következőket van szerencsem a n. lelkész urakkal közölni. Fedezet áll készletben az 1919. II. felévi korpótlék- és kongruuszükségekre az egész egyházkerület igényjogosult lelkészei részére. Az 1920. évi január—júniusi illetményekből csak a meg nem szállott területhez tartozó lelkészi állások részére nyertünk fedezetet. A kongrua-nyugtalapok közvetlenül, a korpótlék-nyugtalapok közvetve az egyházmegyei pénztári (pár esetben az esperesi) hivatalok útján rég szétküldettek. A beérkező nyugták egy része nincs felszelve okmánybéllyel. Miután nagyon körülményes és szabálytalan eljárás, hogy a hiányzó bélyeget az illetmény levonása mellett a pénztári hivatal szerezzék meg és illessze a nyugtára, melyen sok esetben hely sincs hagyva a bélyeg felhelyezésére, arra kérjük az igényjogosult lelkész urakat, hogy akár az állami adóhivatalnál, akár a községi előljárásnál az új bélyegtarifa szerint készpénzzel méltóztassanak a bélyegilletékeket leróni, amikor a befizetést a felvevő hivatal a nyugtalap felső részén elismeri. A korpótlék-nyugtákat a kiállítás után méltóztassanak oda küldeni, ahonnan a nyugtalapokat vették, tehát nem közvetlenül ide. A tévesen ideérkező nyugtákat a feladóhoz leszünk kénytelenek visszajuttatni.

A szabolcsi területen levő állások illetményeit az állami adóhivatal már előzőleg kifizette. Igen nagy zavar keletkezne abból, ha valaki innen is felvenné az összeget. Kérjük azért, hogy ilyen esetben a felvett járandóság megfelelő nyugtáját ne méltóztassanak ide beküldeni, amint az már nem egy esetben megtörtént. A legutóbb újonnan felszabadult területhez tartozó egyházak lelkészi állomásai részére nincs ugyan még a járandóság utalványozva, de remélhető, hogy rövid idő alatt megérkezik arra is a kellő fedezet, amikor a nyugtalapok szétlesznek küldve. A nyugtalap teljes, hiánytalan kitöltését tisztelettel kérem, mert a pontatlan kitöltés pótlása sok munkát okoz a pénztári hivatalnak. Az adósegélynyugtákat szintén szétküldtük már korábban. Méltóztassanak a kezelő pénztárnok úrhoz aláírva visszajuttatni, aki azokat várja. Debreczen, 1920 június 1-én.
Rózsa Sándor, egyházker. pénztárnok.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1606—1920. szám.

Körlevél

valamennyi kebelbeli Nagytiszteletű Lelkészi Hivatalhoz, felső-, közép- és alsófokú tanintézet Tekintetes Igazgatóságához és az összes egyházi vagy felekezeti jellegű intézményeinek vezetőségéhez.

Debreczen város polgármesterétől 20,649—1920. eln. szám alatt vett értesülés alapján közlöm alábbiakban a M. kir. közlelmezési miniszterium 30,195—1920. II. számú rendeletét:

„M. kir. Közlelmezési Miniszterium.

30,195—1920. II. szám.

Tárgy: Az American Relief Administration élelmiszer akciója.

Az összes vármegyék alispánjainak.
A törvényhatósági városok polgármestereinek.

Az American Relief Administration, mely a gyermeksegélyezéssel és csomagakciójával már hónapok óta áldásos tevékenységet fejt ki, most újabb emberbaráti munkával szándékozik segítségünkre sietni, amennyiben az eddigi magánsegélyekre vonatkozó akcióját kiterjeszti jótékony egyesületekre és intézményekre is.

Sarkalatos pontja ez újabb akciónak, hogy a szegényeket ingyen látja el élelmiszerekkel.

Az élelmiszerek módosítai a következők:

A beszerzési csoportok vagy más jótékony egyesületek írjanak levelet a rokon amerikai egyesületeknek, a levélben vázolják a speciális körülményeiket és kérik, hogy a rokonintézmények vásároljanak részükre valamely amerikai bankban General Relief Draft-okat (általános segélyező utalvány). Kérjük fel az amerikai egyesületeket, hogy az utalványokat „General Relief” (általános segélyezés) céljaira állíttassák ki és küldjék meg az American Relief Administration címére (Budapest, IV., Váci-u. 31.), mely az élelmiszereket az érdekelt egyesületnek kiszolgáltatja.

Tekintettel az amerikai jótékony egyesületek nagy számára, azok közlése technikai nehézségekbe ütköznek, ezért az American Relief Administration szives volt magára vállalni azt a munkát, hogy az egyes csoportok kérelmét eljuttatja a rokon amerikai egyesületekhez.

A kérelem tehát, amelyeket legcélszerűbb levél

formájában és angol nyelven megírni (egy egyesület több levelet is írhat), címzés nélkül, talán általános, „Kedves Kartársak” megszólítással az American Relief Administration fentjelzett budapesti irodájába küldendő, mely azokat megcímezi és az illető egyesületekhez juttatja.

Felhívom Címet, miszerint a fentieket a hatósága területén levő összes jótékony egyesületekkel, beszerzési csoportokkal stb. haladéktalanul közölje és eljárása eredményéről, valamint arról, hogy rendeletemet mely intézményekkel tudatta, 15 napon belül tegyen részletes jelentést.

Budapest, 1920 május hó 8.

A miniszter rendeletéből: Olvashatatlan aláírás, miniszteri osztálytanácsos.

Felkérem azért Nagytiszteletedet, hogy fentiekről az egyházközségében levő intézményeket külön is tájékoztatni, a híveket pedig a rendelkezésre álló eszközökkel megfelelő módon figyelmeztetni méltóztatnék.

Fokozott figyelmébe ajánlom Nagytiszteletednek azokat, kik maguk is voltak Amerikában, vagy rokonságuk, ismerőseik vannak ott. Tekintettel a nehéz megélhetési viszonyokra, közérdekűnek és fontosnak tartom, hogy ez akció ellenszolgáltatás nélküli kedvezményében minél többen részesülhessenek.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1920 május hó 25-én

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1580—1920. szám.

A középiskolák tekintetes Igazgatóságainak.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi május hó 15-én a menekült középiskolai tanulók vizsgálata s bizonyítványaik kiadása tárgyában 104,500. szám alatt kiadott s a Hivatalos Közlönyben is megjelent rendeletét megfelelő eljárás és alkalmazkodás végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920 május hó 31-én

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

„A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

104.500—1920. V. szám.

A Budapesti Közlöny, a keb. Hivatalos Közlöny, az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny és a Magyar Középiskola Szerkesztőségének.

Felkérem, a Szerkesztőséget, tegye közzé lapjában a következő rendeletet:

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 104.500—1920. V. számú rendelete a menekült középiskolai tanulók vizsgálatra bocsátása s bizonyítványainak kiadása tárgyában.

I. Valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságnak.

II. A budapesti tanárképző-intézet igazgatóságának.

III. Az országos rabbiképző-intézet vezérlő-bizottsága elnökségének.

A 6663—1919. V. számú körrendelet 4. pontja elrendeli, hogy a tanulmányait más intézetben folytató nyilvános tanuló is köteles a beírásakor valamennyi előző bizonyítványát bemutatni.

Ennek a rendelkezésnek a megszállott területekről menekült tanulók gyakran nem tudnak eleget tenni, mert esetleg hiányzó bizonyítványukat, vagy egyéb okmányukat (születési bizonyítvány) a megszállott terü-

letekkel való postai összeköttetés hiánya miatt nem tudják pótolni; vannak olyanok, akik a megelőző osztályról szóló bizonyítványt sem tudják előmutatni.

Ezek jogos érdekeinek védelmére a következőket rendelem:

1. Ha valamely megszállt területről átjött tanuló a közvetlenül megelőző osztályról szóló bizonyítványa megvan, azonban valamelyik más osztályról szóló bizonyítványa hiányzik, úgy számára, ha gyanú nem merül fel, a bizonyítvány akadálytalanul kiadható.

2. Az érettségi vizsgálatra jelentkező tanuló, ha I—VII. osztályú bizonyítványa közül valamelyik hiányzik, érettségi vizsgálatra bocsátható, de a szabályszerűen kiállított érettségi bizonyítvány egyelőre visszatartandó, míg a tanuló a hiányzó okmányokat be nem mutatja.

3. Azok a tanulók, akik a közvetlenül megelőző osztályról sem tudnak bizonyítványt felmutatni, vizsgálatra bocsáthatók és osztályozhatók ugyan, de a szabályszerűen kiállított osztálybizonyítványt egyelőre vissza kell tartani.

4. A 2. 3. pont alatti esetekben a tanulóknak, ha arra szükségük van, az igazgató ideiglenes igazolást állíthat ki, amelyben a jelen rendeletre való hivatkozással feltüntetendő, hogy a bizonyítványt mely okból nem lehetett kiadni.

Megjegyzem, hogy a megszállott területek azon magyar tanítványú középiskoláiból jövő tanulók, amelyek a megszálló hatalmak önkényesen még a tanév befejezése előtt feloszlattak, az 1918—1919. tanévi I. félévi értesítő alapján is felvehető magasabb osztályba. Ezeknél tehát a félévi értesítő minden tekintetben osztálybizonyítványnak számít.

Budapesten, 1920. évi május hó 15-én. *Haller*.

KONFIRMÁCIÓI EMLÉKLAPOK

Kék színű nyomással,
csinos körzettel, bibliai mondásokkal ellátva, ára darabonként 1 korona, 100 drb. 90 korona. Postai és csomagolási díj 100 darabra 2 kor. 50 fillér.

Kapható a „MÉLIUSZ”
könyvkereskedésben,
Debreczen,
Ferencz József-út 26. sz.